

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2024, sp. zn. 23 Cdo 1369/2024, ECLI:CZ:NS:2024:23.CDO.1369.2024.1

Číslo: 53/2025

Právní věta:

Souhlas osoby s jejím vstupem do řízení na místo žalobce podle § 107a odst. 2 o. s. ř. může být odvolán pouze za podmínek § 41a odst. 4 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.09.2024

Spisová značka: 23 Cdo 1369/2024

Číslo rozhodnutí: 53

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Procesní nástupnictví

Předpisy: § 107a o. s. ř.
§ 41a odst. 4 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 2. 2024, sp. zn. 3 Cmo 99/2023-781, a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 17. 10. 2023, č. j. 15 Cm 29/2016-737, připustil, aby do řízení namísto žalobkyně vstoupil L. N. Jednalo se o v pořadí již druhé rozhodnutí soudu prvního stupně o procesním nástupnictví, neboť jeho první usnesení ze dne 8. 11. 2022, č. j. 15 Cm 29/2016-646, bylo k odvolání žalované usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 4. 2023, č. j. 3 Cmo 140/2022-666, zrušeno a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

2. Soud prvního stupně vycházel z toho, že žalobkyně v průběhu řízení podáním ze dne 10. 11. 2021 navrhla, aby na její místo do řízení vstoupil L. N., na nějž byla žalobou uplatněná pohledávka postoupena. Současně s podáním návrhu na vstup L. N. do řízení vyslovil L. N. svůj souhlas se vstupem do řízení. Poté, co v pořadí první rozhodnutí soudu prvního stupně o procesním nástupnictví

bylo zrušeno, sdělil L. N. podáními ze dne 18. 5. 2023 a 14. 8. 2023 soudu, že nesouhlasí se svým vstupem do řízení.

3. Soud prvního stupně při právním posouzení aplikoval § 41a odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu vztahující se k odvolání procesního úkonu a uzavřel, že pokud procesní úkon byl vůči soudu už jednou učiněn, nelze ho následně odvolat; jedinou výjimkou je speciální právní úprava pro zpětvzetí návrhů na zahájení řízení (§ 96, § 207 a § 243c o. s. ř.). Soud proto uzavřel, že podmínka souhlasu nabyvatele práva se vstupem do řízení byla v projednávané věci splněna, neboť souhlas se vstupem do řízení je procesním úkonem, pro který platí uvedená pravidla, a pokud L. N. vůči soudu vyslovil souhlas se svým vstupem do řízení, mohl jej odvolat pouze za podmínek § 41a odst. 4 o. s. ř., tedy pouze do doby, než úkon dojde soudu. Pokud tak učinil až poté, soud k takovému úkonu jako k nepřipustnému nepřihlíží (§ 41a odst. 3 o. s. ř.). Soud prvního stupně rovněž odmítl argumentaci, že § 41a odst. 4 o. s. ř. se vztahuje pouze na účastníky řízení a navrhaný nový žalobce dosud není účastníkem řízení, neboť dle soudu se uvedené ustanovení vztahuje na všechny osoby, které se účastní řízení i jen pro jeho část, což platí i pro navrhaného nového žalobce v řízení o jeho vstupu do řízení; soud na tuto osobu v této části řízení hledí jako na účastníka řízení a uplatňuje pro něj stejná pravidla.

4. K odvolání L. N. a žalované Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) usnesením ze dne 12. 2. 2024, č. j. 3 Cmo 99/2023-781, změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že návrh žalobkyně, aby do řízení namísto žalobkyně vstoupil L. N., se zamítá. Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že úprava § 41a odst. 4 o. s. ř. se vztahuje pouze na účastníky řízení, kterým by se L. N. stal až právní mocí rozhodnutí o jeho připuštění do řízení namísto žalobkyně. Podle odvolacího soudu tak není vyloučeno, aby vzal svůj souhlas se vstupem do řízení zpět, a to i s ohledem na skutečnost, že vyjádřením souhlasu se vstupem do řízení se nezahajuje nové řízení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Rozhodnutí odvolacího soudu napadla žalobkyně včasně podaným dovoláním, jehož přípustnost spatřovala podle § 237 o. s. ř. v tom, že napadené rozhodnutí spočívá na řešení otázky procesního práva, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena; konkrétně otázky, zda může nabyvatel práva, o něž v řízení jde, svůj explicitně vyjádřený souhlas se vstupem do řízení na místo žalobce podle § 107a odst. 2 o. s. ř. odvolat či nikoli. Namítala, že nabyvatel práva nemůže svůj procesní úkon učiněný vůči soudu (písemně vyjádřený souhlas se vstupem do řízení namísto žalobce) odvolat. Podle dovolatelky závěr odvolacího soudu, podle něhož § 41a odst. 4 o. s. ř. dopadá pouze na osoby, které již mají formální postavení účastníka konkrétního řízení, odporuje samotnému znění § 41a o. s. ř. Odkázala na konkrétní judikaturu týkající se pojmu procesního úkonu a uvedla, že souhlas nabyvatele práva se vstupem do řízení podle § 107a odst. 2 o. s. ř. nepochybně je procesním úkonem tak, jak jej chápe judikatura. Podle dovolatelky nelze akceptovat, aby si subjekty navzdory jednoznačně učiněnému procesnímu úkonu reflektujícím jejich skutečnou vůli mohly vše později rozmyslet. Dovolatelka proto navrhla, aby dovolací soud změnil napadené rozhodnutí odvolacího soudu tak, že se potvrzuje rozhodnutí soudu prvního stupně.

6. Dovolatelka v dovolání rovněž navrhla odklad právní moci napadeného rozhodnutí, což odůvodnila tím, že pokud by právní moc nebyla odložena, bude muset soud prvního stupně s ohledem na doloženou smlouvu o postoupení pohledávky a oznámení o jejím postoupení žalované projednávanou žalobu zamítnout z důvodu nedostatku aktivní věcné legitimace.

7. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že dovolání by mělo být zamítnuto, případně odmítnuto, neboť se v zásadě týká jednoznačných otázek procesního práva a ani se neodchyluje od existující rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Odkázala na judikaturu, podle které je rozhodující stav v době

vydání rozhodnutí, proto dle žalované bylo rozhodující, zda ten, kdo má vstoupit na místo žalobkyně, s tím souhlasil v době vydání rozhodnutí. Podle žalované by bylo v rozporu s dispoziční zásadou i se samotným § 107a odst. 2 o. s. ř. nutit L. N. stát se žalobcem navzdory jeho výslovnému nesouhlasu. Návrh dovolatelky na odklad právní moci napadeného rozhodnutí považovala žalovaná za neopodstatněný a navrhla, aby byl zamítnut.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), posuzoval, zda dovolání obsahuje zákonem stanovené náležitosti a zda je dovolání přípustné.

9. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

10. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

11. Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným pro řešení otázky, zda osoba, která má vstoupit do řízení na místo žalobce podle § 107a odst. 2 o. s. ř., může odvolat svůj souhlas se vstupem do řízení učiněný vůči soudu, neboť se jedná o otázku, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

12. Dovolání je důvodné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu při řešení shora uvedené otázky spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

13. Právní posouzení věci je činnost soudu spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná, či nikoliv.

14. Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

15. Podle § 41a odst. 4 o. s. ř. úkon může být odvolán, jen jestliže jeho odvolání dojde soudu nejpozději současně s tímto úkonem.

16. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi vychází z toho, že v procesním právu platí pro procesní úkony zásada „co se stalo, nelze odestát“. Tedy jinými slovy, učiněné procesní úkony nelze v zásadě vzít zpět, tedy odstranit jejich nastalé procesní účinky na trvání a obsah procesněprávního vztahu, pokud to právní úprava výslovně nepřipouští (jako je tomu např. u zpětvzetí žaloby, zpětvzetí odvolání apod.). Není přitom rozhodný ani případný omyl v procesním úkonu. Procesní úkon je projevem vůle jednatelského subjektu, pro který je rozhodující samotný projev této vůle (navenek), nikoliv vůle sama. Není tedy (na rozdíl od právního úkonu hmotněprávního) významné, zda projevu

vůle navenek skutečně odpovídala samotná vůle jednatelického subjektu, že byl projev vůle případně vyvolán omylem apod. Rozhodující je obsah projevu. Procesní úkon, jehož povaha to umožňuje, může být odvolán (§ 41a odst. 4 o. s. ř.), tedy mohou být odklizeny jeho (ještě nenastalé) procesní účinky, pokud takové odvolání dojde soudu nejpozději současně s odvolávaným procesním úkonem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. [33 Cdo 3273/2011](#), dále usnesení ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. [26 Cdo 707/2021](#), usnesení ze dne 17. 3. 2021, sp. zn. [30 Cdo 80/2021](#), či usnesení ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. [23 Cdo 1028/2024](#)).

17. Judikatura i literatura rovněž vychází z toho, že i určité osoby, o jejichž právech a povinnostech se v určité fázi řízení rozhoduje, se stávají pro tento úsek dočasnými účastníky řízení; jde tak např. o svědka v případě rozhodování o svědečném, znalce v řízení o znalečném apod. (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2003, sp. zn. [29 Odo 832/2001](#), či usnesení ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. [30 Cdo 1009/2001](#), a také WINTEROVÁ, Alena, a kol. Civilní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, s. 131).

18. Účastníkem pro určitý úsek řízení je i osoba, o níž je v intencích § 107a o. s. ř. rozhodováno, zda se stane procesním nástupcem původního účastníka řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. [29 Cdo 3360/2010](#)).

19. Nejvyšší soud ve svém rozhodování zároveň dovodil, že souhlas se vstupem do řízení podle § 107a odst. 2 o. s. ř. je procesním úkonem, který musí být učiněn vůči soudu (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. [22 Cdo 2595/2015](#)).

20. Z uvedeného plyne, že projev vůle obsahující souhlas osoby se vstupem do řízení podle § 107a odst. 2 o. s. ř. učiněný vůči soudu je třeba považovat za procesní úkon účastníka (§ 41 o. s. ř.), byť (dočasný) účastníka pro určitý úsek řízení, a není zde zvláštní důvod, aby se na takový projev vůle nepoužila právní úprava odvolání procesního úkonu podle § 41a odst. 4 o. s. ř.

21. Lze tedy uzavřít, že souhlas osoby s jejím vstupem do řízení na místo žalobce podle § 107a odst. 2 o. s. ř. učiněný vůči soudu je procesním úkonem, na který se vztahuje § 41a odst. 4 o. s. ř. a který tudíž může být odvolán, jen jestliže jeho odvolání dojde soudu nejpozději současně s tímto úkonem.

22. Pokud odvolací soud v projednávané věci odůvodnil svůj závěr o nemožnosti aplikace § 41a odst. 4 o. s. ř. na souhlas L. N. se vstupem do řízení na místo žalobkyně tím, že se toto ustanovení vztahuje toliko na procesní úkony účastníků řízení a že souhlas se vstupem do řízení není procesním úkonem účastníka řízení, je jeho úvaha nesprávná, neboť L. N. jako osoba mající vstoupit do řízení podle § 107a odst. 2 o. s. ř. se pro tento úsek řízení, v níž soud rozhoduje o připuštění jeho vstupu do řízení (tedy o jeho právech a povinnostech), stal (dočasným) účastníkem řízení.

V. Závěr

23. Dovolací soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné a dovolání je tedy důvodné.

24. Jelikož vzhledem k dosavadním výsledkům řízení není možné v dovolacím řízení o věci rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.], dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu ze shora uvedených důvodů podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), včetně závislého výroku o nákladech řízení, zrušil.

25. Se zřetelem k tomu, že bylo o dovolání v přiměřené lhůtě rozhodnuto, dovolací soud již samostatně nerozhodoval o návrhu na odklad právní moci napadeného rozhodnutí, který je návrhem akcesorickým ve vztahu k dovolání a rozhodnutím o dovolání se stal bezpředmětným (srov. např.

nález Ústavního soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. [III. ÚS 3425/16](#)). Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první o. s. ř.). O náhradě nákladů řízení včetně tohoto dovolacího řízení rozhodne soud v rozhodnutí, jímž se u něho řízení končí.